

menys pre-romà. Per què no? No són pre-romans tants NLL veïns? *Torà, Ivorra, Sedó, Gaver, Briançó, Sistaró, Talavera, Sanauja, Oluges, Biosca, Artesa, Balaguer, Nargó, Mortan, Tuixén, Organya, Lavansa*, a última hora hem descobert que *Agramunt* no és el que sembla sinó l'antic *Montagra*, trashedals del pre-romà ATANAGRUM.

L'aspecte de *PERISKENTIO- és netament indoeuropeu. Ha de pertànyer a un grup indoeuropeu conegut, ben representat en italià, grec, germànic, i testificat també en les llengües bàltiques i indoïranies. Anem notant cretès $\pi\rho\epsilon\sigma\gamma\omicron\varsigma$ i gr. dial. $\pi\rho\epsilon\sigma\gamma\upsilon\varsigma$ 'de més edat, més venerable' (gr. cl. $\pi\rho\epsilon\sigma\beta\upsilon\varsigma$), gr. dial. $\pi\rho\iota\pi\upsilon\varsigma$ o $\pi\rho\epsilon\sigma\upsilon\varsigma$ = gr. $\pi\rho\iota\upsilon$ 'abans' (Pok., *IEW* 812.2) prussià ant. *prē-* 'davant', letó *priekšā* 'anterior' amb *piere* 'front, cara davantera', prussià ant. *preisiks* 'oposat, que planta cara' (812.30); el mateix ll. cl. *priscus* 'primicer, primitiu' sembla ser un antic superlatiu en -SKO- d'aquesta arrel; al costat del qual hi hagué el superlatiu en -STO- (PR'IST-) d'on el germ. comú *furist* a. al. ant. «vornehmster erster» angl. *first*.

D'altra banda, ja més a llevant, junt amb el gr. $\pi\rho\rho\alpha(\iota)$ 'davant', i dial. $\pi\rho\rho\omicron\varsigma$ 'primer, davanter' (*IEW* 813.28, 812.1), tenim l'avèstic *paraskā* 'preu, valor' (815.40) (cf. pruss. *preisiks*, gr. dial. $\pi\rho\epsilon\sigma\gamma\upsilon\varsigma$), scr. *purah* 'endavant', *pura* -*stbhitā* 'anteposat', scr. *paramāh* 'llunyà, més alt' > sorot. hispànic *páramo* 'altiplà desert'.

La tesi a què vaig decantant-me és, doncs, que hi hagué un sorotàptic *PERISKO- al costat del ll. *priscus* (ave. *paraskā*, pruss. *preisiks* i fent joc gramatical amb el superl. sorot. PARAMO- (scr. *paramāh*), i que d'aquell mot es derivava *PERISKENTIO- ètimon de *Pereixenç* (la base exigida per la documentació antiga), amb un sentit de 'lloc avançat, prominent'. Preixens és 4 k. endavant d'Agramunt, l'antic ATANAGRUM (que hem analitzat com 'cim de la costa' en sorot.) dalt de la mateixa plana alta a 315 alt. Llocs de castells: dos n'hi ha, habitats encara pels seus senyors (*Nomencl. C.E.C.*), el lloc d'aquells nombrosos barons que hem documentat, i en particular, del potentíssim bisbe Arnau de *Pereixenç*; qui sap si ells mateixos ho sentien com l'home del lloc prominent i en rebien major empena. El sufix -ATIO- justament està molt representat en els NLL lígurs o sigui sorotàptics: 45 TLIAVENTO riu *Tagliamento*, que baixa dels Alps cap a la costa veneciana LIBENTIA, riu *Livenza*, que davall es forma paral·lel a l'Adriàtic.

Amb més reserves potser ens podem llançar a una conjectura que en portaria una brillant confirmació. 50 Atès el fet que sorotaptes i celtes tenien molt de comú en la part que heretaren del lèxic indoeuropeu (barrejats es troben en els Ploms d'Arles: *EntreDL* II, 197, 176), Schmoll ha mostrat diverses vegades un duplicat cèltic amb la P- caduca caiguda (segons fonètica cèltica) junt amb un topònim hispànic amb la

P conservada pel sorotàptic: Etosca/Pituscano. N'hi hauria, potser, un cas parió al costat del nostre P(E)RISKENTIO- en un lloc *Reixenç*, que trobo documentat en el Vallès, entre els docs. de Terrassa, en un de l'any 938 (*BABL* VII, 388). Tindriem, doncs, aquí una base *RISKENTIO-, majorment versemblant per tal com aquella arrel indoeuropea la tenim amb la pèrdua cèltica de la P-, molt ben representada per l'irl. *arsid, arsaid* 'vell', 'venerable', glossat «vetus» ja en irlandès antic (Pok., *IEW*, 813.2), paral·lel a l'ave. *par-sia* 'dors' (813.18) (molt més incert és si *Oscinius* i *Roscius* puguin ser cèltics i no ll., cf. Skok §279, o que amb aquest cèlt. RISK- s'enllacin RIXA i derivats, Skok, §582, cf. CRIXSUS Skok, §475 i el nostre *Creixell*, art. supra, al costat del ll. CRISPUS).

Seria interessant o temptador un intent de relacionar amb el nom de *Preixens*, en la forma primitiva *PERISKENTIO- dos NLL aragonesos: *Peracense*, poble de 35 cases (Madoz) a 5 lligues d'Albarracín, a mig camí de Terol; i *Piracés*, mun. de 200 hab., a 13 k. d'Osca (ja n'he dit alguna cosa als arts. *Parcent* i *Perenxisa*), però fóra ben difícil fonèticament (per al segon impossible, per la terminació: la -s aragonesa, no ç o z, no lligaria amb la nostra) i més faltant-hi la n, car ni suposant que en el primer hi hagués una evolució bastant extraordinària de tot plegat, el grup -SCE- dona *xe* a Aragó com en cat. (no com *çe* castellana); tampoc la -e final o zero en l'aragonès no corresponen a la -O- del nostre -ENTIO-. Molt més probable és equiparar *Piracense* amb PETRA INCISA 'roca foradada' com ja he anticipat a l'art. *Perenxisa* (veg. aquest art.).

En conclusió quedem amb una etim. de *Pereixenç* com a nom pre-romà, com a cosa molt segura, puix que la fonètica junt amb una documentació abundosa i segura, s'oposa radicalment a les altres etims. proposades. I amb un probable ètimon *PERISKENTIO- per al qual es troba una pista indoeuropea de base molt ampla, que, amb la seva P- conservada, suggereix una explicació sorotàptica, recolzada en molts paral·lels lígurs i catalans, i en la semàntica i el paisatge toponímic de la rodalia

¹ Altres cites del mateix personatge: Arnau de *Perexens* (Villan., *Vi.Lit.* XI, 1-7; *Cast. de Tavèrnoles*, p.15); Arnau de *Perexens* a. 1174 (Sanahuja *Ci. de Balaguer*, p.99); 1175 «Arnaldus de *Perexens* --- Urgellensis episcopus» (MilàF., *Obr.Cat.* 1908, 190n.); *Arnaldus de Perexens*, aa. 1174 1175 etc. (Font Rius, §§149, 154, pp. 635, 653, 660); «A. de *Perexenz*, *Urg. ep.*» aa. 1201, 1206 (*Cart. d'Andorra*, pp. 242, 262.3); A. de *Perexens* a. 1176 (Valls Tab. *Priv. Andorra*, 391). — ² Potser s'hi pot afegir encara un doc. de 1190, on Font i Rius ha llegit el nom en dues variants: primer *Pereixenís* i després *Perexet*, totes dues a corregir en la lletra subrallada: l'original portaria allí *Pereixens* i aquí *Perexec* o